

Przedmowa

Zebrane w tym tomie artykuły i rozprawy były publikowane na przestrzeni wielu lat w różnych wydawnictwach, głównie tomach pokonferencyjnych, księgach okolicznościowych, różnych czasopismach językoznawczych i innych, często trudno dostępnych. Część z nich ukazała się jedynie w wersji obcojęzycznej. Wydało się więc celowe zgromadzenie ich w jednym miejscu, gdyż łączy je wspólna perspektywa badawcza, jaką jest poszukiwanie odpowiedzi na pytanie, jak za pomocą słów postrzegany jest przez mówiących otaczający świat.

Teksty ułożyły się w kilka kręgów tematycznych, będących odbiciem kolejnych etapów moich zainteresowań naukowych. Wiążą się z przeprowadzanymi badaniami indywidualnymi i zespołowymi, np. z pracami w zakresie semantyki porównawczej nad konceptualizacją przestrzeni i predykatów mentalnych (por. *Studia z semantyki porównawczej* 2000, 2003), a w wielu wypadkach powstały z inspiracji dydaktycznej (tematy prac seminaryjnych i magisterskich).

Rozprawy teoretyczne dotyczące semantyki nie weszły do tego tomu, gdyż większość moich przemyśleń z tej dziedziny znalazła się w podręcznikach, przede wszystkim we *Wprowadzeniu do semantyki językoznawczej* (ostatnie wydanie 2010). Tu zostały umieszczone tylko trzy teksty z tego zakresu, których problematyka nie została uwzględniona we *Wprowadzeniu...* Powstawały one jako próby odpowiedzi na pytania teoretyczne, pojawiające się na kolejnych etapach rozwoju semantyki, stawiane przy okazji różnych konferencji naukowych. Są ilustracją tych kolejnych etapów. Pozostawiam więc te artykuły w zasadzie w ich pierwotnej postaci, jedynie uaktualniając bibliografię i wprowadzając niezbędne poprawki.

Teksty umieszczone bez większych zmian to, oprócz wymienionych artykułów teoretycznych (część I), także niektóre dawne prace szczegółowe, których aktualizacja wymagałaby gruntownej przeróbki, a które mimo dawności zachowały, jak mi się zdaje, pewną aktualność i przydatność dla dalszych badań. Przykładem może być artykuł otwierający część III, poświęconą obrazowi przestrzeni (poz. 18), który jest zapisem referatu z roku 1993, inicjującego badania porównawcze nad konceptualizacją przestrzeni (prowadzone następnie w ramach grantu w latach

1997-2000, por. *Studia z semantyki porównawczej* 2000, 2003). Tylko część kwestii poruszanych w tym artykule znalazła dalsze rozwinięcie.

Większość tekstów uległa przeróbce, przede wszystkim skróceniu, mającemu na celu usunięcie powtórzeń. W kilku przypadkach z dwóch pierwotnych opracowań o podobnej problematyce powstał jeden tekst. Dotyczy to artykułu o określeniach temporalnych przy czasownikach ruchu (poz. 23), szkicu o funkcjach wypowiedzi religijnych (poz. 24), a także tekstów o dziejach i rozumieniu pojęć 'dusza' i 'duch' (poz. 27), jak również artykułu o przekładzie Błogosławieństw (poz. 30).

W wielu przypadkach praca nad tekstem ograniczała się jedynie do usunięcia błędów, uaktualnienia bibliografii i odesłania do późniejszych badań, które dotyczyły omawianego zagadnienia. Pełne uwzględnienie nowszej literatury wymagałoby głębszych przeróbek, wejścia na nowo w problematykę, często ustosunkowania się do nowszych metodologii, co przekraczałoby moje aktualne możliwości. Pozostawiam więc te teksty w zasadzie bez zmian jako świadectwo pewnego etapu myślenia na dany temat. Być może do dalszego drążenia zagadnienia mogą się okazać przydatne.

Wreszcie na koniec pewna refleksja ogólniejsza, która nasuwa się przy oglądzie zebranych w tym tomie tekstów, zwłaszcza zamieszczonych w części ostatniej, poświęconej językowi religijnemu. Mam świadomość, że wiele rozważań zawartych w tych artykułach wykracza znacznie poza ścisłe językoznawstwo, zmierzając ku obszarom, które określa się dziś mianem *teolingwistyki*. Nie mieszczą się w ramach tradycyjnego językoznawstwa, na przykład, próby rekonstruowania pojęć religijnych ukrywających się za słowami (jak to ma miejsce w przypadku *ofiary, prawdy, ducha i duszy, błogosławieństw*). Realizują one jednak główną myśl przewodnią badań semantycznych, jaką jest poszukiwanie rozumienia świata opisywanego przez słowa.

*

Tom ten nie mógłby powstać bez nieocenionej pomocy dr hab. Agnieszki Mikołajczuk, która – jako redaktor naukowy – nie tylko krytycznie przeczytała całość tekstu, poprawiła go i opracowała, ale także niezmiernie wiele wniosła merytorycznie do analiz przeprowadzanych w moich artykułach, wpływając na ich pogłębienie, rozszerzenie i właściwsze udokumentowanie. Dotyczy to zwłaszcza kwestii z pogranicza językoznawstwa i psychologii, jak np. rozdziałów o 'umyśle', 'pamięci', 'godności' i innych. Wspólna praca nad tekstem była więc rzeczywistym, partnerskim dialogiem naukowym, wspólnym dochodzeniem do istoty zagadnień i poszukiwaniem najlepszego ich opisu. Za to wszystko chciałabym Jej wyrazić najgłębszą wdzięczność.